

ТЪЛКУВАТЕЛНО РЕШЕНИЕ

№ 1

София, 24 януари 2022 година

Върховният касационен съд на Република България, ОБЩО СЪБРАНИЕ НА НАКАЗАТЕЛНАТА КОЛЕГИЯ, в заседание, на четиринадесети декември две хиляди и двадесет и първа година, в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: ГАЛИНА ЗАХАРОВА

**ПРЕДСЕДАТЕЛИ НА ОТДЕЛЕНИЯ:
ГАЛИНА ТОНЕВА, ЛАДА ПАУНОВА, МИНА ТОПУЗОВА**

ЧЛЕНОВЕ:

**РУЖЕНА КЕРАНОВА
БИЛЯНА ЧОЧЕВА
БЛАГА ИВАНОВА
ЖАНИНА НАЧЕВА
ТЕОДОРА СТАМБОЛОВА
ДАНИЕЛА АТАНАСОВА
БИСЕР ТРОЯНОВ
РУМЕН ПЕТРОВ
СПАС ИВАНЧЕВ
АНТОАНЕТА ДАНОВА
ПЕТЯ ШИШКОВА
МАЯ ЦОНЕВА
ВАЛЯ РУШАНОВА**

**МИЛЕНА ПАНЕВА
ХРИСТИНА МИХОВА
КРАСИМИР ШЕКЕРДЖИЕВ
КРАСИМИРА МЕДАРОВА
НЕВЕНА ГРОЗЕВА
НАДЕЖДА ТРИФОНОВА
ПЕТЯ КОЛЕВА
ЕЛЕНА КАРАКАШЕВА
ДЕНИЦА ВЪЛКОВА
ДИМИТРИНА АНГЕЛОВА
МАРИЯ МИТЕВА
ТАТЯНА ГРОЗДАНОВА**

с участието на секретаря Наталия Такева

сложи за разглеждане тълкувателно дело № 1 по описа за 2018 г., с докладчици съдия Антоанета Данова и съдия Лада Паунова.

Делото е образувано по искане на председателя на Върховния касационен съд на Република България, направено на основание чл. 125 вр. чл. 124, ал. 1, т. 1 от Закона за съдебната власт, за приемане на тълкувателно решение по повод необходимостта от отмяна на загубили своето значение постановления на Пленума на Върховния съд (за периода 1953 г. – 1994 г.).

В искането е поставен следният въпрос:

Необходима ли е отмяната изцяло или отчасти на постановленията на Пленума на Върховния съд, постановени в периода 1953 г. – 1994 г.¹:

1. Постановление № 3 от 14.XII.1953 г.;
2. Постановление № 1 от 7.II.1955 г.;
3. Постановление № 3 от 30.IV.1955 г.;
4. Постановление № 8 от 28.II.1957 г.;
5. Постановление № 1 от 25.VI.1958 г.;
6. Постановление № 3 от 29.XII.1958 г.;
7. Постановление № 6 от 29.XII.1958 г.;
8. Постановление № 3 от 27.XII.1960 г.;
9. Постановление № 6 от 1.XII.1961 г.;
10. Постановление № 7 от 28.XI.1961 г.;
11. Постановление № 9 от 25.XII.1961 г.;
12. Решение № 1 от 6.XII.1962 г.;
13. Постановление № 3 от 6.XII.1962 г.;
14. Постановление № 14 от 30.IX.1963 г.;
15. Постановление № 16 от 18.XI.1963 г.;
16. Постановление № 1 от 27.IV.1964 г.;
17. Постановление № 7 от 28.XII.1964 г.;
18. Постановление № 4 от 28.VI.1965 г.;
19. Постановление № 3 от 26.I.1968 г.;
20. Постановление № 5 от 28.X.1968 г.;
21. Постановление № 3 от 18.XII.1970 г.;
22. Постановление № 2 от 27 – 29.IV.1970 г.;
23. Постановление № 6 от 26.IV.1971 г.;
24. Постановление № 8 от 28.VI.1971 г.;
25. Постановление № 6 от 27.XI.1972 г.;
26. Постановление № 13 от 28.XII.1973 г.;

¹ При изготвяне на настоящето тълкувателно решение са ползвани единствено оригиналите на постановленията на Пленума на Върховния съд. Диспозитивът е съобразен с номерацията, направена в диспозитивите на оригиналните постановления на Пленума на ВС.

27. Постановление № 2 от 29.VI.1974 г.;
28. Постановление № 6 от 30.X.1975 г.;
29. Постановление № 7 от 6.X.1975 г.;
30. Постановление № 9 от 10.XII.1975 г.;
31. Постановление № 7 от 23.XII.1976 г.;
32. Постановление № 1 от 8.XI.1978 г.;
33. Постановление № 2 от 15.XII.1978 г.;
34. Постановление № 6/1977 г. от 4.V.1978 г.;
35. Постановление № 8 от 28.XII.1978 г.;
36. Постановление № 2 от 27.IX.1979 г.;
37. Постановление № 1 от 11.XI.1981 г.;
38. Постановление № 8 от 30.XI.1981 г.;
39. Постановление № 1 от 17.I.1983 г.;
40. Постановление № 6 от 29.XI.1984 г.;
41. Постановление № 7/83 г. от 3.VII.1984 г.;
42. Постановление № 7 от 21.XI.1985 г.

Общото събрание на наказателната колегия (ОСНК) на Върховния касационен съд на Република България (ВКС), за да се произнесе, взе предвид следното:

I. Относно компетентността на ОСНК:

В искането на председателя на ВКС не е обсъждана компетентността на общото събрание на наказателната колегия на ВКС да се произнесе по поставения в него въпрос, но доколкото преценката за наличието на такава е с преюдициален характер, тя следва да бъде извършена.

Поставените на обсъждане тълкувателни актове са постановени в периода 1953 г. – 1994 г., в който правомощията, основанията за издаване и задължителната сила на тези актове са били регламентирани в Закона за устройство на съдилищата (Обн., Изв., бр. 92 от 1952 г., отм. ДВ, бр. 23/1976 г. с § 5 от Преходните и заключителни разпоредби на ЗУС от 1976 г.) и Закона за устройството на съдилищата (Обн., ДВ, бр. 23 от 19 март 1976 г., отм. ДВ, бр. 59 от 22 юли 1994 г. с § 14, т. 1 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за съдебната власт).

Съгласно ЗУС от 1952 г. Върховният съд (ВС) по реда, установен в съответните процесуални кодекси, се произнася в общо събрание на съответната колегия по въпроси, които на практика повдигат съмнение или

не се решават еднакво от съдилищата, като постановените решения служат за тяхно ръководство (чл. 17). Пленумът на ВС дава общи указания за ръководство на съдилищата по въпросите на съдебната практика, като издадените от него постановления са задължителни за тях (чл. 18, ал. 3).

Съгласно ЗУС от 1976 г. – чл. 51, ал. 1 и чл. 52, ал. 1, общите събрания на наказателните и гражданските колегии издават тълкувателни решения по спорни или противоречиви въпроси по прилагането на закона, които служат за ръководство на съдилищата и особените юрисдикции. Разпоредбите на чл. 43, ал. 2 и чл. 59 от същия закон регламентират правомощието на ВС да насочва дейността на съдилищата и особените юрисдикции и да упражнява съдебен надзор върху тях, като издава ръководни постановления, тълкувателни постановления и решения, задължителни за съдилищата и особените юрисдикции, както и за административните органи, актовете на които подлежат на съдебен надзор.

Посоченият регламент в ЗУС от 1976 г. е променен с влизане в сила на Закона за съдебната власт (ЗСВ). В чл. 84, ал. 1, т. 2 и чл. 86, ал. 2 от ЗСВ (Обн., ДВ, бр. 59 от 22 юли 1994 г., отм., бр. 64 от 7 август 2007 г.) е предвидено, че общото събрание на съответната колегия (наказателна, гражданска, търговска) във ВКС приема тълкувателни решения по приложението на закона при неправилна или противоречива съдебна практика, както и съвместни тълкувателни постановления с общо събрание на колегия от Върховния административен съд. Тълкувателните решения са задължителни за органите на съдебната и изпълнителната власт. Регламентът за приемане на тълкувателни решения и тълкувателни постановления по действащия към настоящия момент ЗСВ (Обн., ДВ, бр. 64 от 7 август 2007 г.) е аналогичен с този, предвиден в ЗСВ от 1994 г. Единственото изключение е разширяването на кръга от органи, по отношение на които тълкувателните решения и тълкувателните постановления са задължителни – към органите на съдебната и изпълнителната власт са добавени още органите на местното самоуправление и всички органи, които издават административни актове.

Анализът на разпоредбите в посочените дотук устройствени закони, които регламентират компетентния орган, реда и вида на издаваните от Пленума и ОСНК на ВС постановления и тълкувателни решения, води до извод, че приемането на тълкувателен акт за отмяна на загубилите своето значение постановления на Пленума на ВС за периода 1953 г. – 1994 г. е правомощие на ОСНК на ВКС.

Съображенията за това са следните:

1. Задължителна сила на постановленията на Пленума на ВС и на тълкувателните решения на ОСНК.

Съгласно устройствените закони на съдилищата от 1952 г. и 1976 г. тълкувателните постановления на Пленума на ВС са били задължителни за съдилищата и особените юрисдикции, както и за административните органи, актовете на които подлежат на съдебен надзор. Извън обхвата на практиката на ВС със задължителен характер за съдилищата са оставали тълкувателните решения на общото събрание на колегиите на ВС, които са служели за ръководство на съдилищата. Към настоящия момент съгласно чл. 130, ал. 2 от ЗСВ тълкувателните решения и тълкувателните постановления са задължителни за органите на съдебната и изпълнителната власт, за органите на местното самоуправление, както и за всички органи, които издават административни актове. Независимо от разширяването на кръга от адресати, спрямо които се разпространява задължителността на тълкувателните решения, те имат същата юридическа сила, каквато са имали и актовете на Пленума на ВС.

2. Кворум и вземане на решение за приемане на постановленията на Пленума на ВС и тълкувателните решения на ОСНК.

Съгласно чл. 56 от ЗУС (1976 г.) Пленумът на ВС е заседавал в присъствие на най-малко две трети от всички съдии. Актуалната разпоредба на чл. 112, ал. 4 от ЗСВ предписва, че общо събрание на колегията за приемане на тълкувателно решение се провежда, ако присъстват повече от две трети от съдиите в нея. Съобразно разпоредбата на чл. 57 от ЗУС (1976 г.) при издаване на тълкувателни постановления, Пленумът на ВС е вземал решения с обикновено мнозинство от всички съдии. Със същото мнозинство (повече от половината от всички съдии в колегията) се взема решение по тълкувателни дела и съгласно чл. 112, ал. 4 от сега действащия ЗСВ.

Сравнителният анализ сочи, че както при старата, така и при новата правна уредба, изискванията за кворум и мнозинство при приемането на тълкувателни актове са завишени в сравнение с приемането на други решения. Това е напълно оправдано предвид последиците, които чл. 130, ал. 2 от ЗСВ и чл. 59 от ЗУС свързват с приемането на актовете по тълкуване на закона.

3. Предмет на тълкуване.

Съпоставката на нормата на чл. 58 от ЗУС (1976 г.) с чл. 124, ал. 1 от ЗСВ (2007 г.) показва, че предмет на тълкуване са разпоредбите на законов нормативен акт, т. е. текстът на акта, а не породените от него правни ефекти. С други думи, тълкувателният акт се приема по повод на вече приет друг акт – тълкувания, който е неясен. Това налага приемане на тълкувателен акт с обект – съдържанието на разпоредба/разпоредби от тълкувания акт. Тълкуваният акт може да бъде само закон.

4. Цел на тълкуването.

Тълкувателният акт има специфична цел – да разкрие смисъла, който е вложил в него органът, приел тълкувания акт. Следователно тълкувателният акт цели да поясни тълкувания акт, така че съдържашото се в него правило за поведение да не буди съмнение у адресатите му. Това означава, че тълкуваният акт следва да бъде неясен и тази неяснота да е довела или да е възможно да доведе до осъществяване на нееднакво по съдържание поведение при правоприлагането ѝ. Иначе казано, тъй като осъществяването до момента тълкуване е довело до противоречиви резултати относно съдържанието на дадено правило за поведение, се налага тълкуването му, което да реши окончателно въпроса за вложеното в него съдържание. След като бъде приет тълкувателният акт (еднакво относимо за постановленията на Пленума на ВС и тълкувателните решения на ОСНК), спорове относно съдържанието на правилото за поведение не могат да се повдигат. И двата вида тълкувателни актове (постановленията на Пленума на ВС и тълкувателните решения на ОСНК) са неотменяеми и непререшаеми от който и да било друг орган.

5. Същност на задължителните тълкувателни актове.

Тълкувателните решения на ОСНК и постановленията на Пленума на ВС са тълкувателни актове, чрез които се извежда волята на законодателя относно тълкувания закон по общозадължителен и окончателен начин. Те радикално осуетяват неправилното тълкуване на закона по бъдещи дела, като същевременно обезпечават еднообразното му прилагане. Следователно тълкуването има превантивен ефект. Тълкувателните актове се отнасят до регулираната от закона материя и имат същите предели във времето, в пространството и спрямо лицата като него.

В заключение: тълкувателните постановления на Пленума на ВС и тълкувателните решения на ОСНК изясняват и детайлизират разпоредби на нормативни актове – закони. Особеност на тяхното съдържание е, че

имат като своя неразделна част и мотиви. И двата вида актове са задължителни за прилагане от определена категория адресати, посочени в закона. Тяхното издаване е възможно само по отношение на нормативни актове, които спадат към категорията на съдебните, т. е. които се прилагат от съдилищата. Тълкуванията и в постановленията на ВС и в тълкувателните решения на ОСНК са формулирани общо и абстрактно. Самото им приемане предполага спазване на определен ред, установен в устройствените закони.

Сравнително-историческият анализ на старата и новата правна уредба по тълкуването води до извод, че ОСНК на ВКС е правопреемник на Пленума на ВС при тълкуване на наказателното законодателство и има всички негови правомощия, включително и да обявява за загубили сила постановления на Пленума на ВС посредством приемане на тълкувателни решения. Съгласно ЗСВ произнасянето по тълкувателни дела е извън правомощията на Пленума на ВКС, изрично изброени в чл. 111 от закона, а прегледът на постановяваните от ОСНК тълкувателни решения показва, че именно с такъв акт са били обявявани за загубили сила постановления на Пленума на ВС или части от тях при констатация, че вече са неприложими.

Юриспруденцията на ВС, в частност постановленията на Пленума на ВС в периода 1953 г. – 1994 г., се нуждае от стриктен преглед с оглед необходимостта от актуализацията ѝ в унисон с действащото законодателство.

Принципната допустимост на постановленията на Пленума на ВС не означава автоматично безусловното им прилагане. То е възможно само при наличие на основания за това – когато при идентична (непроменена) нормативна база липсва тълкувателен акт на ВКС.

В случаите, при които постановленията на Пленума на ВС представляват указания до съдилищата, произтичащи от решения на конгреси или други висши форуми на политически партии, когато законите, предмет на постановените от Пленума на ВС тълкувателни актове, са отменени или съществено изменени, или по същия тълкувателен предмет е постановен нов тълкувателен акт на ВКС с противоположно или различно тълкуване, постановленията на Пленума на ВС не запазват своето действие. В тези три хипотези се касае за мълчалива отмяна на тълкувателния акт, поради което не е необходимо изричното му обявяване за загубил сила. Невъзможността да се прилагат

постановления на Пленума на ВС, с които се дават указания на съдилищата, произтичащи от решения на партийни конгреси и други партийно-политически форуми в страната, се извежда от отмяната на чл.1, ал. 2, а впоследствие – и на цялата Конституция от 1971 г. При отмяна на законов нормативен акт, съгласно общия принцип в законодателството автоматично се отменят всички издадени във връзка с него подзаконови нормативни актове. В този смисъл не могат да се прилагат и постановленията на Пленума на ВС, тъй като основата, която тълкуват, вече не съществува в правния мир.

Възможно е обаче постановленията на Пленума на ВС да съдържат тълкуване на идентични правни норми, макар и при настъпили промени в тяхната цифрова номерация, или нормите, при действието на които се е произнесъл ВС с тълкувателен акт, да са изменени. В тези случаи следва да се направи внимателна, задълбочена съпоставка и проверка, за да се установи дали конкретното постановление на Пленума на ВС е загубило сила или продължава да действа, което е и целта на настоящото тълкувателно решение.

Независимо че в искането на председателя на ВКС е използван изразът „отмяна изцяло или отчасти“ на постановленията на Пленума на ВС, изложените до тук съображения, както и съществуващата практика на ВС дават основание да се приеме, че става дума за „обявяване за загубили сила изцяло или отчасти“ на постановленията на Пленума на ВС при наличието на съответните предпоставки за това.

Мотивните части на постановленията на Пленума на ВС, съответстващи на диспозитивите на обявените за загубили сила изцяло или отчасти тълкувателни актове, също следва да се считат за загубили сила.

II. По съществуването на искането на председателя на Върховния касационен съд:

1. Постановление № 3 от 14.XII.1953 г. на Пленума на ВС, изм. с Постановление № 7/87 г.

Постановление № 3 от 14.XII.1953 г. на Пленума на ВС, изменено с Постановление № 7/87 г., касае събирането на доказателства за личността на обвиняемия.

Прегледът на съдържанието му сочи, че т. 2 и т. 3 от неговия диспозитив следва да бъдат обявени за загубили сила, тъй като понастоящем процесуалните норми, уреждащи правомощията на съдията докладчик от първоинстанционния съд и на въззивната инстанция, са с коренно различно съдържание в сравнение с тези, действали към момента на изготвянето на тълкувателния акт. Според актуалната правна уредба първоинстанционният съд не може да проверява и оценява пълнотата на предварителното разследване, а въззивната инстанция не разполага с правомощие да отмени присъдата и да върне делото за ново разглеждане поради непълнота на доказателствата. Залегналите в този смисъл указания в постановлението са неприложими съобразно действащия процесуален закон, което налага изричното им обявяване за загубили сила.

Точка 1 от постановлението е актуална, тъй като в процесуалния закон (чл. 62 от НПК от 1952 г. и чл. 102, т. 3 от НПК от 2006 г.) винаги е съществувало изискване за събиране на доказателства за личността на обвиняемото лице, като в действащия НПК уредбата е по-прецизна и поставя по-широки рамки. Ето защо не се констатира необходимост от обявяване на точка 1 от постановлението за загубила сила. Макар че използваната в него лексика – „задължава съдилищата“ – не кореспондира със сегашните правомощия на ВКС за осъществяване на тълкувателна дейност, формулировката е съответствала на правомощията на ВС по действащия тогава ЗУС да дава общи указания за ръководство на съдилищата по въпросите на съдебната практика.

2. Постановление № 1 от 7.II.1955 г. на Пленума на ВС, изменено с Постановление № 7/87 г. (т. 17).

Проблематиката на постановлението е посветена на гражданския иск в наказателния процес.

Този тълкувателен акт е приет при режима на отменения НПК от 1952 г. Макар действащият НПК да възпроизвежда принципните положения, касаещи предявяването, приемането и разглеждането на гражданския иск в наказателния процес, уредбата не е изцяло идентична. Освен това по въпросите на гражданския иск в наказателния процес е приет нов тълкувателен акт – тълкувателно решение № 1/2013 г. по т. д. № 2/2012 г. на ОСНК на ВКС.

Постановлението не е загубило значението си по отношение на възприетото в абзац 1 от диспозитива тълкуване, че гражданският иск

може да се приеме за съвместно разглеждане само за вредите, последвали от деянието, предмет на обвинителния акт, както и досежно абзац 4, в частта, с която е посочено, че наказателният съд е длъжен да се произнесе с присъдата си по приетия за съвместно разглеждане граждански иск и в случаите, когато деянието на подсъдимия е несъставомерно и ненаказуемо.

Абзац 2 от диспозитива е заличен с точка 17 от ППВС № 7/87 г.

С постановлението са дадени задължителни указания по отношение на приемането на граждански иск по финансов начет. Следва да се отчете, че действалият към момента на приемането му законов регламент – Указ за финансов контрол (Обн., Известия, бр. 60/27.08.1951 г.) и сега действащият такъв – Закон за държавната финансова инспекция (Обн., ДВ, бр.33 от 21.04.2006 г.), коренно се различават, което се дължи на различните обществено-икономически отношения в страната. Задължителните указания, свързани с правилата за приемане и разглеждане на граждански иск по финансов начет, дадени в абзац 3 от диспозитива, са загубили сила, тъй като не съответстват на сега действащата уредба. Разпоредбите на чл. 12, ал. 1 и 2 от посочения указ са предвиждали, че когато установените от ревизията щети произхождат от престъпления, ревизионните актове за начет се изпращат на съответния прокурор за възбуждане на наказателно преследване срещу виновните лица, а по образуваното наказателно дело наказателният съд се произнася служебно и за дължимото обезщетение на съответните учреждения, предприятия, организации. Като страна е следвало да се призовава заинтересованото учреждение, предприятие или организация. Наказателният съд е бил длъжен служебно да се произнесе по въпроса за дължимото обезщетение, без да е било необходимо отделно да е сезиран с граждански иск за обезщетение. Настоящата уредба на ЗДФИ не съдържа такива правила по отношение на гражданския иск, произтичащ от вреди, установени при финансова инспекция.

Възприетото в постановлението разбиране за момента, в който съдът следва да се произнесе при предявяването на граждански иск, не е съответно на установените в НПК правила след изменението с ДВ, бр. 63/2017 г. Според актуалната редакция на чл. 248, ал. 2 от НПК гражданският иск може да бъде предявен не по-късно от започването на разпоредителното заседание, в което съдът се произнася по приемането му.

Разрешението, дадено в абзац 5 от диспозитива на Постановление на Пленума на ВС № 1 от 7.ІІ.1955 г., е загубило сила. Независимо че сега действащата редакция на чл. 88, ал. 2 от НПК е аналогична на отменената

норма на чл. 11, ал. 4 от НПК (1952 г.), утвърденото с обсъжданото постановление разрешение производството по гражданския иск да се прекрати (при липса на процесуална активност на гражданските ищци да обезпечат доказателствено гражданските си претенции или при особена сложност на делото) не намира опора в актуалния процесуален регламент. Не може да остане в сила и другото указание – когато съдът прекрати производството по гражданския иск в посочените в постановлението случаи, да предостави произнасянето по него на гражданския съд, тъй като понастоящем липсва законово основание за това. Неприемливо от гледна точка на съвременните обществени отношения е и предвиденото в тълкувателния акт различно третиране на гражданския иск за вреди от посегателство върху социалистическа собственост.

Актуалната неприложимост на това тълкуване произтича от логиката на мотивите на тълкувателно решение № 1/2013 г. по т. д. № 2/2012 г. на ОСНК на ВКС, според които „веднъж приет за съвместно разглеждане в наказателния процес, искът трябва да получи произнасяне, освен ако съдебното производство не бъде прекратено“. За това допринася възможността липсата на доказателства във връзка с гражданския иск пред първата инстанция да бъде преодоляна от въззивния съд чрез събиране на такива както по отношение на основателността, така и за размера му.

[3. Постановление № 3 от 30.IV.1955 г. на Пленума на ВС, изменено с Постановление № 9/1963 г. и с т. 19 на Постановление № 7/1987 г.](#)

Постановление № 3 от 30.IV.1955 г. на Пленума на ВС, изменено с Постановление № 9/1963 г. и с Постановление № 7/1987 г. на Пленума на ВС, касае подготвителните действия за разглеждане на делото в съдебно заседание на първоинстанционния съд.

С Постановление № 9/1963 г. на Пленума на ВС са били отменени раздел I, ал. 1, 2, 3, 4 и 6, раздел II, ал. 2, б. "в" и раздел III, ал. 4.

С т. 19 на Постановление № 7/1987 г. на Пленума на ВС е бил заличен раздел I, ал. 5.

Останалите разрешения по раздел II, ал. 1, ал. 2, букви „а“, „б“, „г“, „д“, „е“, „ж“, „з“ и раздел III, ал. 1, ал. 2 и ал. 3 също следва да бъдат обявени за загубили своето значение. Указанията, дадени в посочените раздели, се отнасят до правилното приложение на разпоредбите в НПК от

1952 г., касаещи подготвителното съдебно заседание. Правомощията на съда в подготвителното заседание по НПК от 1952 г. коренно се отличават от правомощията на съдията докладчик в разпоредителното заседание по НПК от 2006 г., съобразно измененията със ЗИД НПК (Обн. ДВ, бр. 63/2017 г.)

4. Постановление № 8 от 28.II.1957 г. на Пленума на ВС.

Раздел I от Постановление № 8/57 г. на Пленума на ВС е обявен за загубил сила с Постановление № 6 от 26.04.1971 г. по н. д. № 3/71 г. на Пленума на ВС (изменено с Постановление № 7 от 6.VII.1987 г. на Пленума на ВС).

Раздел II е обявен за загубил сила с ППВС № 3/1970 г.

Раздел III е посветен на тълкуването на чл. 108 от НК от 1951 г. (отм.) – повреда на обществено имущество, която разпоредба визира същия състав на престъпление, както настоящия чл. 216 от НК. Налице е различие в предмета на посегателство – по отменения НК е имущество (държавно, кооперативно, или друго обществено имущество), а в актуалния текст предметът е конкретизиран като чужда движима или недвижима вещ. По-тежко квалифицираните състави не са същите. Друга е формулировката при непредпазливо осъществяване на деянието. Посочените различия в законовия регламент дават основание да се приеме, че указанията, съдържащи се в този раздел от постановлението на Пленума на ВС, са загубили сила. Макар обектът на посегателство и понастоящем да се ползва с наказателноправна защита, разпоредбите, формулиращи съставите на престъпление, квалифицираните и привилегированите състави, са с различно съдържание, което определя даденото тълкуване като неприложимо.

Казаното не важи за направеното разграничение на престъпното повреждане и унищожаване от безстопанствеността, което следва да се прецени като актуално, тъй като указанията в точка 38 на раздел III от постановлението не са загубили значението си. В обсъжданата точка 38 се отграничават унищожаването и повреждането на вещ – обществена собственост, какъвто е бил предметът на посегателство по чл. 108 от НК от 1951 г. (отм.), от престъплението безстопанственост, регламентирано в чл. 113 от същия отменен НК. Съставът на унищожаването и повреждането по сега действащия НК – чл. 216, ал. 1, се различава от този по чл. 108 от НК

от 1951 г. (отм.) по предмета на посегателство, но с отчитане разликата в предмета на престъпление, тълкуването на този престъпен състав продължава да е актуално. Разпоредбата на чл. 113 от НК от 1951 г. (отм.) и сега действащите чл. 219, ал. 1 и ал. 3 от НК формулират по аналогичен начин съставите на непредпазлива и умишлена безстопанственост. Изложените съображения относно тълкуваните норми по отношение на приетото разграничение между унищожаването и повреждането и безстопанствеността въз основа на начина, по който е увредено имуществото, дават основание за извод, че обсъжданото постановление на Пленума на ВС в тази му част не е загубило значение.

Раздел IV на постановлението е посветен на тълкуване на нормите, регламентиращи палежа на обществено имущество, което престъпление срещу обществената собственост е било формулирано в разпоредбата на чл. 109 от НК от 1951 г. (отм.). Отделно от това, като общоопасно престъпление по чл. 307 от същия отменен НК е бил регламентиран състав на палеж, тъждествен с актуалния състав на престъплението палеж по чл. 330 от НК. Въпреки че предмет на тълкуване в тълкувателния акт на Пленума на ВС е съставът на престъплението палеж на обществено имущество като престъпление срещу собствеността, постановлението съдържа значими и актуални указания, които не са формулирани в друга задължителна съдебна практика. Част от задължителните указания в него засягат принципни въпроси относно съставомерността на престъплението палеж – изпълнително деяние, значителна стойност на запаленото имущество, субективна страна, независимо, че касаят палежа на обществена собственост. В този смисъл разрешенията в точка 42, точка 45, точка 46 и точка 47 на раздел IV не са изгубили своето действие и сега.

В точка 42 се изяснява понятието за „имущества от значителна стойност“, което е елемент от обективната страна на състава на престъплението и понастоящем; тълкуването в точка 45 касае неговата субективна страна; в точка 46 – изпълнителното му деяние; в точка 47 е разяснена възможността деянието да спре в стадия на опит. Дадените указания следва да се прилагат, като се съобразяват актуално действащите норми, уреждащи престъплението палеж.

Задължителните указания, дадени в раздел V от постановлението, са загубили сила. Тълкуваните разпоредби на чл. 111 и чл. 112 от НК от 1951 г. (отм.) не са част от действащия материалноправен регламент. По силата на актуално действащия Наказателен кодекс не е налице основание за

увеличаване на наказанието в зависимост от предмета на престъплението и не се предвижда наказание „лишаване от права“ за част от престъпленията против собствеността, както е било предвидено в посочените норми от отменения НК.

5. Постановление № 1 от 25.VI.1958 г. на Пленума на ВС.

Постановление № 1/1958 г. на Пленума на ВС касае отстраняване на грешки в съдебната практика и постигане на правилно и еднообразно приложение на разпоредбите на Наказателния кодекс относно наказанието лишаване от права.

Постановлението на ВС е издадено при действието на НК от 1951 г. (отм.), според който лишаването от права е едно от предвидените в Наказателния кодекс наказания (чл. 22, т. 5 от НК), състоящо се в лишаване на осъдения за определен от съда срок от възможността да се ползва от политически или отделни граждански права, посочени в чл. 28 от НК (отм.). За разлика от сега действащия наказателен закон, който е уредил като отделни видове наказания лишаването от указаните в чл. 37, т. 6 – 10 права, то при стария регламент наказанието лишаване от права е отделен вид наказание, включващ различни ограничения в упражняването на конкретно изброени в НК права.

Самите права, запълващи съдържанието на наказанието лишаване от права по НК от 1951 г. (отм.), се различават съществено от правата по чл. 37, ал. 1, т. 6, 7, 9 и 10 от НК от 1968 г. Следователно актуалният законов регламент се отличава от този, предмет на тълкуване в постановлението на Пленума на ВС.

Освен това в постановлението са дадени указания за преодоляване на неправилна практика във връзка с лишаването от едно или повече от едно права при осъждане, какъвто проблем понастоящем не съществува, тъй като в санкционната част на нормите от Особената част на действащия НК конкретно е посочено наказанието, което може да бъде наложено – лишаване от определено право.

Предвид изложеното раздели I, III, IV, VI и VII следва да бъдат обявени за загубили сила.

За загубил сила следва да бъде обявен и раздел V от постановлението, доколкото е налице последваща съдебна практика (тълкувателно решение № 61/1980 г.), съгласно която подсъдимият не

може да бъде лишен от право, което не е притежавал към момента на извършване на престъплението.

Раздели II и VIII от постановлението не са загубили своята актуалност.

6. Постановление № 3 от 29.XII.1958 г. на Пленума на ВС.

Постановлението е загубило сила.

Понастоящем е лишен от основание обсъжданият от ВС въпрос – дали вещото лице, назначено по делата от следствените или съдебните органи, е длъжностно лице по смисъла на чл. 373 от НК (отм.). Няма основание и за даденото при тълкуването различно разрешаване на този въпрос според това дали се касае до „щатно вещо лице“ или не.

В действащия Закон за съдебната власт – глава двадесет и първа, е уреден статутът на вещите лица в процеса, процедурата за включване на съответните специалисти в списъците с вещи лица на съответните съдебни райони, назначаването им по делата. Отделно в НПК се съдържа подробна уредба на експертизата като способ за доказване – глава четиринадесета, раздел трети.

7. Постановление № 6 от 29.XII.1958 г. на Пленума на ВС, изм. и доп. с Постановление № 7 от 6.VII.1987 г.

Постановлението е загубило сила, с изключение на раздел II. Разпоредбата на чл. 32, буква "а" от НПК (отм.) е забранявала в разглеждането на делото да участва съдия или съдебен заседател, който се намира в родство по сватовство до трета степен с някоя от страните. В сега действащия НПК родството по сватовство не е формулирано като изрично основание за отвод. Съгласно чл. 29, ал. 1, т. 7 от НПК в състава на съда не може да участва съдия или съдебен заседател, който е съпруг или близък роднина на лицата по т. 1-6. В § 1, ал. 1 от Допълнителните разпоредби на сега действащия НПК е дадена легална дефиниция на понятието „близки роднини“, сред които се включват и роднините по сватовство до трета степен. Доколкото понастоящем е налице законово определение на „близки роднини“, включващо и роднините по сватовство до трета степен, раздел I от постановлението на Пленума на ВС следва да бъде обявен за загубил сила.

Раздел II от постановлението касае конкретна присъда, която е отменена, поради което в тази му част актът на ВС не следва да бъде отменян.

8. Постановление № 3 от 27.XII.1960 г. на Пленума на ВС .

С този тълкувателен акт ВС е диференцирал хипотезите, при които извършеното деяние от непълнолетно лице не е престъпление поради маловажност и явна незначителност на вредните последици (чл. 11 от отменения НК от 1951 г.), и когато деянието не е наказуемо поради непълнолетието на дееца, без да се заличава престъпния му характер.

Актуално в съдебната практика не стои въпросът, обсъждан в това постановление, а именно, че възпитателни мерки спрямо непълнолетен деец се прилагат, само когато извършеното от него съставлява престъпление и че той следва да бъде оправдан, когато деянието не съставлява престъпление поради определени в закона обстоятелства.

Независимо от категоричните разбирания на доктрината и съдебната практика, преценката дали обсъжданото постановление на Пленума на ВС е загубило сила изисква сравнение между тълкуваните в него правни норми и тези от сега действащото законодателство. Разпоредбата на чл. 11 от НК от 1951 г. (отм.) изключва наказуемостта на деянието при наличието на предвидените предпоставки – очевидна маловажност на деянието и явна незначителност на вредните последици от него. Съответната норма от сега действащия НК е чл. 9, ал. 2, съобразно която обществената опасност като признак на престъплението се изключва при малозначителност или явна незначителност на обществената опасност. Съпоставката на отменената и на действащата норми води до извод, че при предвидените в тях предпоставки престъпният характер на деянието се изключва, независимо че основание за това е липсата на различни основни негови качества. Предпоставките не са идентични: в тълкуваната с обсъжданото постановление норма те са маловажност и незначителност на вредните последици, а в актуалната – малозначителност или явна незначителност, чието съдържание е изяснено в незадължителната съдебна практика. Освен това употребеното в НК от 1951 г. понятие „маловажност“ в сега действащия НК има различен контекст – маловажността не изключва престъпния характер на деянието, а обуславя прилагане на привилегирован състав, за който съществува легална дефиниция в чл. 93, т. 9 НК – „маловажен случай“.

Независимо от разликите, последиците от приложението на посочените разпоредби при наличие на предпоставките за това, са еднакви – прекратяване на наказателното производство или оправдаване на дееца. Това се отнася и до непълнолетния извършител.

Другата тълкувана норма в обсъжданото постановление на Пленума на ВС е тази на чл. 10 от Закона за борба против детската престъпност (14.02.1958 г., Загл. изм. – Изв., бр. 11 от 1961 г. в ЗБППМН), предвиждаща възможност по отношение на непълнолетните, извършили поради увлечение или лекомислие деяния, които не съставляват тежки престъпления, прокурорът да прекрати предварителното производство, а съдът да реши да не бъдат предавани за съдене или да не бъдат осъдени, ако спрямо тях могат да се приложат успешно обикновени или задължителни възпитателни мерки – настаняване в трудово-възпитателно училище. Възможността за прилагане на възпитателни мерки срещу непълнолетни извършители актуално е регламентирана в НК, като предпоставките за това са идентични с посочената законова разпоредба, но законовото предписание е за прилагане на възпитателни мерки, предвидени в ЗБППМН, чийто регламент е различен.

Освен това в Постановление № 6 от 30.X.1975 г. на Пленума на ВС, изменено с Постановление № 7 от 6.VII.1987 г., точка 2, са дадени задължителни указания по отношение на освобождаването от наказателна отговорност на непълнолетни по чл. 61, ал. 1 от НК. Това по-ново тълкуване не се припокрива с даденото в обсъжданото постановление.

С оглед на изложеното Постановление № 3/1960 г. на Пленума на ВС е загубило сила.

9. Постановление № 6 от 1.XII.1961 г. на Пленума на ВС .

Постановлението е прието в изпълнение на решенията на VII Конгрес на Българската комунистическа партия (БКП) и други държавни и партийни документи, с които на съответните държавни органи е била поставена задачата да се засили борбата с тежките престъпления. Формулираната в постановлението цел на издаването му – „понататъшното подобряване дейността на съдилищата в борбата с престъпността и относно определянето на наказанието“ – показва, че указанията му не са насочени към изясняване на действителното съдържание на правните норми, нито към преодоляване противоречия в

съдебната практика, а са в унисон с политическите реалности, закрепени в Конституцията от 1947 г. Поставените пред съдилищата задачи, свързани с борбата с престъпността, са на плоскостта на съществено различна от сегашната политическа система. Дадените указания са или общо пожелателни, или в противоречие с разделението на властите изискват от съда сътрудничество с други органи, или касаят засилване на наказателната репресия за определени категории престъпления и определена категория извършители. Такива указания на практика ограничават вътрешното убеждение на решаващия съд. Предвид същността им – без характер на тълкувателни, както и поради основанията, на които те са дадени, а именно – в изпълнение на поставени на партийни форуми и въз основа на партийни и държавни документи задачи, е налице една от хипотезите на мълчалива (автоматична) отмяна на тълкувателния акт, когато изрично не се обявява, че той е загубил сила.

10. Постановление № 7 от 28.XI.1961 г. на Пленума на ВС.

Постановлението на Пленума на ВС обобщава практиката на съдилищата по транспортните злополуки и наказанията по транспортните престъпления.

То е издадено в различна обществено-политическа обстановка, като включва съдилищата в обединени усилия с органите на различните власти за борба срещу тежките престъпления по транспорта. Независимо, че актуалните проблеми в тази сфера поставят с още по-голяма острота необходимостта от вземане на мерки за прекратяване на „войната по пътищата“, предизвикваща множество жертви и тежки увреждания на участници в пътнотранспортните произшествия, съдът не може да е адресат на задължението за борба срещу това отрицателно и тежко явление по смисъла, вложен в обсъжданото постановление. Неговото единствено правомощие е да правораздава по дела с повдигнати обвинения за пътнотранспортни произшествия въз основа на закона и доказателствата по всяко конкретно дело. На следващо място, указанията в това постановление на Пленума на ВС не са насочени към преодоляване на противоречива или неправилна практика по приложението на закона, а само подчертават начина на прилагане на иначе изяснени правни институти. Проблематиката, свързана с престъпленията по транспорта, е внимателно и аргументирано обсъдена в последващо Постановление на

Пленума на ВС № 1/1983 г., което третира част от тези въпроси и е съобразено с разпоредбите на сега действащия НК. Налице е и друга задължителна практика на върховната съдебна инстанция, отнасяща се до конкретни въпроси във връзка с престъпленията по транспорта – например по отношение на лишаването от права – тълкувателно решение № 58/1984 г.; относно режима на скоростта – тълкувателно решение № 28/1984 г.; по множество въпроси, свързани с престъпленията по транспорта – тълкувателно решение № 2/2016 г.

Без да е необходимо задълбочено изследване на разликите в уредбата на отменения и сега действащия НК, е нужно да се посочи, че съобразно НК от 1951 г. (отм.) причиняването на смърт или телесна повреда при управление на МПС е било уредено като престъпление против личността при професионална непредпазливост, докато случаите на непредпазливо причиняване на смърт или телесна повреда при нарушаване на трудовата дисциплина от работници и служители по транспорта са представлявали типично транспортно престъпление. Сега действащата уредба на престъпленията по транспорта има своя цялостен регламент в глава „Общопасни престъпления“, раздел „Престъпления по транспорта и съобщенията“.

Независимо от очертаните разлики в материалноправните норми, те защитават еднакви обществени отношения. Не е съществено различен и режимът на ангажиране на отговорността на лица, причинили съставомерен резултат по непредпазливост вследствие нарушаване на правилата за движение при управление на МПС. В същото време от значение е посоченото по-горе обстоятелство, че постановлението не обективира същинска тълкувателна дейност.

По отделните пунктове на обсъжданото постановление на Пленума на ВС:

Точка 1 от постановлението дава определение на „тежки престъпления по транспорта“. Тези задължителни указания не са приложими понастоящем, тъй като НК от 1951 г. не е съдържал легална дефиниция на „тежко умишлено престъпление“, каквато включва сега действащия НК, което е наложило изясняване на въпроса по тълкувателен път само по отношение на този вид престъпления. При наличието на актуална дефиниция за „тежко умишлено престъпление“, решението, дадено в постановлението на Пленума на ВС, е неприложимо.

Аналогични съображения са относими към приетото в точки 2, 3 и 4 от постановлението, тъй като дадените в тях указания на практика не разрешават противоречия в съдебната практика, нито изясняват неясноти в нормите, а пресъздават законови разпоредби във връзка с определяне на наказанието. Указанията в точки 5 и 6 не са на плоскостта на тълкувателна дейност на върховната инстанция, а съдържат препоръки във връзка с правилното осъществяване на дейността по събиране на доказателства и по отношение съдържанието на съдебните актове. Залегналите в точки 7, 8 и 9 тези нямат опора в актуалното законодателство, тъй като съдилищата не разполагат със сигнална функция, каквато са имали по отменения процесуален ред, нито съществува регламент съдилищата да „установяват тесен контакт“ с органите на изпълнителната власт.

11. Постановление № 9 от 25.XII.1961 г. на Пленума на ВС, изменено с Постановление № 7 от 1987 г. на Пленума на ВС.

Постановлението е посветено на „някои въпроси във връзка с гражданския иск в наказателния процес“. Касае се до същинска тълкувателна дейност, осъществена от Пленума на ВС.

Разрешенията, дадени в точка 1, изр. 1-во и 2-ро от постановлението отговарят както на сегашната правна уредба, така и на доктриналните схващания, поради което не са загубили своето значение.

Не са налице основания за отстъпление и от тълкуването, дадено в точка 2, изр. 1-во, доколкото обсъжданата от Пленума на ВС хипотеза на изменение на обвинението по чл. 202, ал. 2 от НПК (отм.) е осмислена по същия начин и в сега действащия институт на изменение на обвинението по чл. 287 от НПК.

Валидно е тълкуването, направено и в точка 3 от постановлението на Пленума на ВС, касаещо отговорността на гражданския ответник по чл. 49 от Закона за задълженията и договорите (ЗЗД).

Точка 6 от постановлението също не е загубила сила. Разрешението, дадено в нея, касае допуснати в присъдата очевидни технически грешки по гражданския иск, които следва да бъдат поправяни по реда на чл. 192 от Гражданския процесуален кодекс (ГПК). За да възприеме това разрешение, ВС се е позовал на разпоредбата на чл. 269 от НПК (отм.). Сега действащият регламент по чл. 414, ал. 1 от НПК не бележи съществени разлики от този по чл. 269 от НПК (отм.). Освен това, както в отменения

НПК, така и в актуалния, не се съдържа правна норма, относима към поправянето на очевидни фактически грешки в гражданската част на присъдата, поради което в тези случаи следва да се прилага ГПК. Посочената при тълкуването разпоредба на чл. 192 от ГПК (отм.) е аналогична по съдържание с действащата към момента норма на чл. 247, ал. 1 от ГПК (в сила от 2008 г.).

Валидни и понастоящем са също разрешенията по точка 7 от постановлението, касаещи гражданския иск, предявен от непълнолетни, както и солидарната и несолидарна отговорност на подсъдимите лица.

В обобщение: точка 1, изр. 1-во и 2-ро, точка 2, изр. 1-во, точка 3, точка 6 и точка 7 от постановлението не следва да се обявяват за загубили сила.

Възприетата теза в точка 1, изр. 3 е загубила своето значение, защото е отпаднал предметът на тълкуване поради отмяната на Закона за финансовия контрол (отм. ДВ, бр. 12 от 9.02.1996 г.) и подзаконовите нормативни актове по приложението му.

Налице са основания за отстъпление от тълкуването, направено в точка 2, изр. 2 от постановлението, като мотивите за това са изложени при коментара на Постановление на Пленума на ВС № 1/1955 г.

Неприложими с оглед сега действащия НПК са указанията, дадени в точка 4, поради липсата на законово основание за отправяне от съда на сигнал за преглед по реда на надзора на съдебния акт.

Точка 5 от постановлението също следва да се обяви за загубила сила. В нея е тълкувана разпоредбата на чл. 213, ал. 4 от НПК (отм.), като необходимостта от тълкуване е била обоснована от наличието на противоречива практика по приложението ѝ. В сега действащата регламентация – чл. 301, ал. 3 от НПК, тези противоречия дефинитивно са преодолени по законодателен път. Извън посоченото, сравнителният анализ на двете разпоредби (чл. 213, ал. 4 от отменения НПК и чл. 301, ал. 3 от сега действащия НПК) показва разлики и относно други елементи от правните норми.

В заключение: точка 1, изр. 3, точка 2, изр. 2, точка 4 и точка 5 следва да бъдат обявени за загубили сила.

[12. Решение № 1 от 6.XII.1962 г. на Пленума на ВС.](#)

Този тълкувателен акт е озаглавен решение, но предвид съдържанието му и обстоятелството, че е издаден от Пленума на ВС, същият има характеристиките на постановление.

Предмет на тълкувателна дейност в него са въпросите за обжалваемостта на постановленията, издадени по Указа за създаване на държавна санитарна инспекция и за правата на санитарно-противоепидемическата служба. Този нормативен акт е отменен с Указа за държавната санитарна инспекция (издаден от Президиума на Народното събрание, обн. ДВ, бр. 24 от 25 март 1966 г.). Наред с това, в постановлението на Пленума на ВС са обсъждани допустимостта на обжалване на постановленията и реда за това с оглед процедурата по глава двадесет и осма и производството за преглед по реда на надзора съобразно Наказателно-процесуалния кодекс от 1952 г. (отм. ДВ, бр. 89 от 15 ноември 1974 г.). Следователно разпоредбите относно издаването на постановления и тяхната обжалваемост са отменени и не съставляват действащо право. След отмяната на съответните нормативни актове не съществува законовата база, предпоставила издаването на постановлението на Пленума на ВС, поради което то е неприложимо и следва да се констатира, че е загубило сила мълчаливо (автоматично).

13. Постановление № 3 от 6.XII.1962 г. на Пленума на ВС.

Постановлението третира някои въпроси по приложението на Закона за другарските съдилища (обн. Изв., бр. 50 от 1961 г., изм., ДВ, бр. 101 от 1966 г., бр. 27 от 1975 г., бр. 36 от 1979 г. и бр. 27 от 1986 г.), отменен със Закона за отмяна на Закона за другарските съдилища (Обн., ДВ, бр. 105 от 19 ноември 1991 г.).

Постановлението следва да се счита за мълчаливо (автоматично) загубило сила, тъй като нормативният акт, чиито разпоредби се изясняват, е отменен. Поради това не е необходимо изричното прогласяване на неговата неприложимост.

14. Постановление № 14 от 30.IX.1963 г. на Пленума на ВС.

Това постановление е посветено на някои въпроси във връзка с умишлените убийства.

Тълкуваната в него материалноправна уредба не се различава същностно от актуалната такава. Преценката на конкретните задължителни указания сочи, че не са налице основания за изоставяне на разрешенията, дадени в точки 1, 2, 3 и 4 от диспозитива. Те касаят тълкуване на признаците на по-тежко квалифицирания състав по чл. 127, т. 5 от НК от 1951 г. (отм.), по сега действащия НК – чл. 116, т. 4, предложение последно – убийство на повече от едно лице; изясняват състава на убийство, извършено в състояние на силно раздразнение – чл. 128 от НК от 1951 г. (отм.), съответно на чл. 118 от действащия НК; дават насока за характеристиките на предумисъла и установяването на умисъла за убийство.

Възприетото в точка 5 от постановлението разграничение между опит за убийство, извършен при евентуален умисъл и причиняване на телесна повреда, е загубило сила. Тълкуването на нормата на чл. 16 от НК от 1951 г. (отм.), дефинираща опита, е било основанието да се възприеме възможността опит да бъде извършен при евентуален умисъл, което е налагало направеното в постановлението отграничение. Съобразно общите правила на сега действащия НК, регламентиращи стadiите на умишлената престъпна дейност, опит към което и да е престъпление е възможен само при пряк умисъл, тъй като законът изисква при започнало изпълнение на умишлено престъпление да не са настъпили предвидените в закона и искани от дееца общественоопасни последици.

Съображенията за липса на актуалност на направеното тълкуване се отнасят и до точка 6 от постановлението. Различен е законовият регламент за наказване при опит по НК от 1951 г. и сега действащия НК. В чл. 37 от отменения НК се е предвиждала възможност за намаляване на определеното наказание най-много с една втора, както и замяна на смъртното наказание с лишаване от свобода. Съобразно чл. 58 от актуалния НК определянето на наказанието при опит е обвързано с различна логика – прилагане на правилата за определяне на наказанието при изключителни или многобройни смекчаващи вината обстоятелства, при отчитане на обстоятелствата по чл. 18, ал. 2 от НК. Освен това смъртното наказание не е елемент от системата на наказанията.

С точка 7 от постановлението се дават насоки на съдилищата за осъществяване на определени функции, които не съответстват на конституционно установените понастоящем правомощия на съдилищата.

В заключение: точка 5, точка 6 и точка 7 следва да бъдат обявени за загубили сила.

15. Постановление № 16 от 18.XI.1963 г. на Пленума на ВС.

Постановлението е по някои въпроси във връзка с производството за преглед по реда на надзора.

НПК от 1952 г. в своята част пета, озаглавена „Отмяна на влезли в сила присъди“, е регламентирал раздел XIX „Преглед по реда на надзора“. С § 5 от Преходните и заключителни разпоредби на НПК от 1974 г., в сила от 1 март 1975 г., Наказателно-процесуалният кодекс, обнародван в Известия, бр. 11 от 1952 г., е отменен ведно с всичките му изменения и допълнения.

С § 20 от ЗИД НПК (ДВ, бр. 21/98 г.) е изменена изцяло глава 17 (чл. 349 – чл. 358) от НПК (Обн., ДВ, бр. 89 от 15 ноември 1974 г., в сила от 1 март 1975 г.), чието предишно заглавие е било „Преглед по реда на надзора“ и е въведено касационното производство.

Обсъжданото постановление следва да се счита за мълчаливо (автоматично) загубило сила поради отмяната на института преглед по реда на надзора, без да е необходимо изрично прогласяване на неговата неприложимост.

16. Постановление № 1 от 27.IV.1964 г. на Пленума на ВС.

Това постановление на Пленума на ВС е „относно определяне на наказанието при алтернативни наказания.“

То следва да се обяви за загубило сила.

Въпросът за определяне на наказанието при алтернативни санкции не е бил нормативно установен в разпоредбите на НК от 1951 г. (отм.), което е наложило необходимостта от даване на задължителни указания от Пленума на ВС. В сега действащия НК този въпрос е разрешен с изрична разпоредба – чл. 57, ал. 1 от НК, съдържаща препратка към общите правила и принципи при индивидуализация на наказанието. Актуалният законов регламент е въздигнал в действащи норми изведените по тълкувателен път правила за определяне на наказанието при алтернативни санкции (с изключение на смъртното наказание) и връзката им с общите правила.

17. Постановление № 7 от 28.XII.1964 г. на Пленума на ВС.

Постановление № 7 от 1964 г. на Пленума на ВС третира приложението на Постановление № 6 от 1961 г. на Пленума на Върховния съд по определяне наказанията от съдилищата.

Въпросът за отмяната му е пряко свързан с актуалната приложимост на Постановление на Пленума на ВС № 6/1961 г.

Двете постановления са издадени на основание чл. 18, ал. 3 от ЗУС от 1952 г. (отм.), предвиждащ правомощие на Пленума на ВС да дава задължителни общи указания за ръководство на съдилищата по въпросите на съдебната практика. С тези указания в обсъжданите две постановления се решават въпроси, свързани с провеждането на определена наказателна политика, осъществявана в тогавашната обществено-политическа реалност, в унисон с отредената роля на съда в борбата с престъпността, а не с качеството му на независима власт. Предвид обстоятелството, че по отношение на Постановление на Пленума на ВС № 6/1961 г. се констатира мълчаливата му (автоматична) отмяна, то и Постановление на Пленума на ВС № 7/1964 г., касаещо прилагането на отменения тълкувателен акт, следва да получи същото разрешение – да бъде констатирана мълчаливата му (автоматична) отмяна.

18. Постановление № 4 от 28.VI.1965 г. на Пленума на ВС.

Този тълкувателен акт е постановен във връзка с проблематиката по определяне на наказанието при съвкупност от престъпления.

За да се прецени дали обсъжданото постановление продължава да бъде актуално, трябва да се вземе предвид, че правната уредба на съвкупността от престъпления – действащата към момента на постановяването му и актуалната, не се различават принципно, като е запазена същността на института. Необходимо е още да се съобрази, че впоследствие е прието тълкувателно решение № 3 от 2009 г. на ОСНК на ВКС, което не отменя дадените в постановлението указания, а доразвива тълкуването на правните норми, регулиращи правилата за определяне на наказание при съвкупност от престъпления.

Тези съображения сочат, че не са налице основания за прогласяването на този акт за загубил сила в неговата цялост.

В точка 1, абзац 1 от постановлението, на съдилищата са дадени указания при налагане на наказание за реална съвкупност задължително да преценяват дали следва да се увеличи общото най-тежко наказание съгласно чл. 40, ал. 1 от НК (отм.). Посочените от Пленума на ВС критерии за прилагане на института за увеличаване на определеното общо наказание по реда на чл. 40, ал. 1 от НК (отм.) и по сега действащия чл. 24 от НК, формулирани в обсъжданото постановление, не са загубили сила.

Указаната от Пленума на ВС необходимост от такава преценка в процесуален план не следва да се свързва със задължително обсъждане на въпроса в мотивите на съдебния акт. В тази връзка трябва да се отчита, че както отменената разпоредба на чл. 40, ал. 1 от НК, така и действащата норма на чл. 24 от НК предвиждат диспозитивна възможност за прилагане на този институт. Задължителното мотивиране на увеличаването на определеното общо най-тежко наказание е необходимо при прилагане на този институт или при отказ да се приложи при наличие на изрично искане от страна на обвинението.

Указанията по точки 5, 8 и 10 са загубили сила. По т. 5 е настъпила промяна в законовия регламент на обжалваемостта и възможността за възобновяване на съдебния акт за кумулация. По отношение на продължаваното престъпление и указанията, дадени в точка 8, има последващи законодателни промени и задължителна съдебна практика, различни от възприетото в обсъжданото постановление. Точка 10 съдържа само указания, без те са да конкретно свързани с прилагането на закона.

19. Постановление № 3 от 26.I.1968 г. на Пленума на ВС.

Постановлението разглежда „практиката на съдилищата по предотвратяване на престъпленията и закононарушенията“.

Актуалният конституционен модел не включва правомощия на съдилищата, свързани с превенция на престъпленията. Съществуващата при приемането на постановлението обществено-политическа реалност, базирана на действащата конституция от 1947 г., е коренно различна от настоящата, като превантивна дейност е била отредена и на съдилищата. Към онзи момент съдилищата са осъществявали и сигнални функции, чието изпълнение е застъпено в постановлението, с каквито понастоящем те не разполагат.

Изложеното сочи, че обсъжданото постановление на Пленума на ВС мълчаливо (автоматично) е загубило сила, доколкото нормативната база, представляваща негов предмет, е отменена.

20. Постановление № 5 от 28.X.1968 г. на Пленума на ВС.

Това постановление изяснява някои въпроси по наказателните дела за административни нарушения.

С Постановление № 10 от 1973 г. на Пленума на ВС, постановено по някои въпроси относно практиката по административнонаказателен характер дела, точка 2, точка 5, изр. 2 и точка 10 са обявени за загубили сила.

Обсъжданото постановление съдържа указания във връзка с производството, установено в глава 28 от НПК от 1952 г. по обжалване на наказателни постановления, издавани от несъдебни органи. Тези правила са били отменени с приемането на ЗАНН – § 1а от Допълнителните разпоредби, обнародван в ДВ, бр. 92 от 1969 г.

С оглед изложеното обсъжданото постановление мълчаливо (автоматично) е загубило сила поради отмяна на тълкуваната нормативна уредба.

21. Постановление № 3 от 18.XII.1970 г. на Пленума на ВС, изм. и доп. с Постановление № 9 от 10.XII.1975 г. на Пленума на ВС и Постановление № 7 от 6.VII.1987 г. на Пленума на ВС.

Постановлението обсъжда някои основни въпроси за длъжностните присвоения на обществено имущество.

Тълкувани са разпоредби, касаещи престъплението „длъжностно присвояване“ в редакцията на закона от 1968 г., които присъстват и в сега действащия НК. Сравнението между посочената редакция и актуалната правна уредба на чл. 201-205 от НК (ДВ, бр. 97 от 1995 г. - Решение № 19 на КС от 1995 г., изм. бр. 75 от 2006 г.) не показва разлики относно съставомерните признаци на длъжностното присвояване по основния състав, както и досежно квалифициращите белези на престъплението (с изключение на въведения през 2002 г. допълнителен квалифициращ признак по чл. 202, ал. 2, т. 3 от НК). В постановлението на Пленума на ВС са дадени принципни разрешения, касаещи субекта, изпълнителното деяние, отделните квалифициращи обстоятелства, съучастие в

престъплението и определяне на наказанието, които са валидни и понастоящем.

С оглед на изложеното указанията, дадени в раздел I, точки 1, 2, 4, 5, 6, 8, 9, 10 и 11; раздел II, точки 1, 2, 3, 4, 5 и 6; раздел III; раздел IV, точка 1, абзац 1, т. 2, абзац 1 и абзац 3, т. 4, т. 5, т. 6, абзац 1 и абзац 2 и т. 7; раздел V и раздел VII не са загубили своята актуалност и следва да бъдат прилагани при съобразяване на променените обществени отношения в страната във връзка със собствеността.

Указанията, дадени в раздел I, точка 7 от Постановление на Пленума на ВС № 3/1970 г. са били заличени с Постановление № 7/1987 г. на Пленума на ВС.

Автоматично е изгубило сила указанието по раздел I, точка 3, тъй като постановленията на Министерския съвет № 27, 23, 35 са отменени, а щом е отменена нормативната база, липсва предмет, който да бъде тълкуван.

Като загубил сила следва да бъде обявен раздел IV, точка 1, абзац 2, поради съществена промяна в правния регламент относно възобновяването на наказателни дела в случай на задочно осъждане по НПК от 1952 г. (отм.) и в сега действащия НПК. Прочитът на относимите разпоредби показва пълно несъответствие между предвидените в тях основания за възобновяване в хипотезата на задочно осъдено лице. Наред с това, в сегашния регламент, касаещ възобновяването на наказателни дела на задочно осъдени лица, е въведена нова хипотеза – чл. 423, ал. 1 от НПК, каквато не е съществувала към момента на изготвяне на постановлението на ВС, поради което не е била предмет на тълкуване и не е могла да бъде съобразена с дадените разрешения.

Указанията, дадени в раздел IV, точка 2, абзац 2 и в точка 6, абзац 3 също са загубили своето значение. Това е така, тъй като предвиденият ред в точка 2, абзац 2 за приложение на чл. 205 от НК не съществува, а точка 6, към която е добавен абзац 3 с Постановление на Пленума на ВС № 7/1987 г., касае разпоредителното заседание, чиято актуална правна уредба е напълно различна от действащата тогава.

За загубил сила следва да се обяви и раздел VI, доколкото понастоящем съдилищата не осъществяват превантивна функция.

В обобщение: раздел IV, точка 1, абзац 2, точка 2, абзац 2, точка 6, абзац 3 и раздел VI следва да бъдат обявени за загубили сила, а по

отношение на раздел I, точка 3 е необходимо да се констатира мълчаливата (автоматичната) му отмяна.

22. Постановление № 2 от 27 - 29.IV.1970 г. на Пленума на ВС, изм. и доп. с Постановление № 6 от 12.IV.1983 г. и с Постановление № 7 от 1987 г. на Пленума на ВС.

Този тълкувателен акт разисква някои въпроси на рецидивната престъпност.

Материалноправните разпоредби за рецидива са претърпели изменения през 1982 г., но са били съобразени при последвалите изменения и допълнения на разглежданото постановление с разрешенията, дадени в Постановление № 6/1983 г. и Постановление № 7/1987 г. Указанията в обсъжданото Постановление на Пленума на ВС № 2/1970 г. със съответните изменения и допълнения в последващата задължителна съдебна практика не са загубили своята актуалност, съответстват на сегашния законодателен регламент и следва да се прилагат. Необходимо е при това да се съобрази отмяната на материалноправните норми за кражба на лично имущество и измама с лично имущество.

За загубил сила е необходимо да се обяви абзац 1 от раздел I от постановлението („Относно определяне на наказанията“). Макар рецидивната престъпност действително да се отличава със завишена степен на обществена опасност, даденото указание не е адекватно, тъй като актуално съдът няма функции по борба с престъпността, а наред с това – по съществуващото си то е само препоръка.

Загубил сила е и раздел III от диспозитива, тъй като съдилищата понастоящем нямат превантивна функция.

23. Постановление № 6 от 26.IV.1971 г. на Пленума на ВС, изм. с Постановление № 7 от 1987 г.

С това постановление са дадени принципни указания по някои въпроси относно престъпленията кражба на обществено и лично имущество – по отношение състава на престъплението кражба, квалифицираните и привилегированите му състави, които са актуални и понастоящем. Доколкото този акт на ВС е постановен при друга конституционна и обществено-икономическа уредба, защитаваща по

различен начин обществената и личната собственост, каквото разграничение на собствеността понастоящем няма, необходимо е посоченото обстоятелство да се отчита при прилагане на постановлението.

За загубил сила следва да бъде обявен раздел III от диспозитива на постановлението. Указанията в него са свързани с неприсъща на съдилищата превантивна дейност. Освен това в раздел III се обръща внимание на съдилищата да спазват указанията, дадени в Постановление на Пленума на ВС № 3/1967 г. чиято мълчалива (автоматична) отмяна е констатирана с настоящото тълкувателно решение.

24. Постановление № 8 от 28.VI.1971 г. на Пленума на ВС, изменено с Постановление № 7 от 1987 г. на Пленума на ВС.

Постановлението касае разпоредбите на чл. 101, чл. 279, чл. 386 от НК.

Указанията по раздел I, точка 4, са обявени за загубили сила с Постановление на ВС № 7/1987 г., а в точка 5 от мотивите и диспозитива от същия раздел, чл. 386, ал. 1 от НК е заменен с чл. 386, ал. 2 НК.

Не са налице основания за изоставяне на даденото тълкуване в раздел I от постановлението, тъй като в състава на престъплението по чл. 101 от НК няма изменения. Същото се отнася и за престъплението по чл. 279 от НК. Законодателната промяна в разпоредбата на чл. 386 от НК (ДВ, бр. 89/1986 г.) е била съобразена в Постановление № 7/1987 г. на Пленума на ВС.

Раздел II и раздел III от постановлението следва да бъдат обявени за загубили сила, доколкото не се касае до същинска тълкувателна дейност. С тях се дават указания, свързани с наказателната политика и превантивната дейност на съдилищата, както и за изследване на причините за посочените престъпления. За последното ВС се е позовал на разпоредби от ЗУС, който закон е отменен.

25. Постановление № 6 от 27.XI.1972 г. на Пленума на ВС, изм. с Постановление № 7 от 6.VII.1987 г.

Постановлението третира проблематиката относно приложението на института за условно освобождаване от наказателна отговорност с предаване на обществено поръчителство – чл. 75 и 76 от НК.

Институтът на условното освобождаване от наказателна отговорност с предаване на обществено поръчителство е отменен (ДВ, бр. 62 от 1997 г.) С отмяната на тълкуваните норми постановлението е загубило своето значение и мълчаливо (автоматично) е загубило сила.

26. Постановление № 13 от 28.XII.1973 г. на Пленума на ВС.

В постановлението се обсъждат въпроси във връзка с практиката на съдилищата за предотвратяване на престъпленията.

Постановлението е загубило значение. То е постановено при различна обществено-политическа обстановка и конституционен регламент и третира наказателноправни и процесуални институти, част от които не са предвидени в действащото законодателство.

Съгласно чл. 125, ал. 2 от Конституцията на Народна република България от 1971 г.: „Съдилищата укрепват социалистическата законност и съдействат за предотвратяване на престъпленията и другите правонарушения, възпитават гражданите в дух на преданост към Родината и делото на социализма, на съзнателно изпълнение на законите и на трудова дисциплина“.

Сега действащата Конституция на Република България прогласява независимостта на съдебната власт и функцията ѝ да защитава правата и законните интереси на гражданите, юридическите лица и държавата. Възпитателни и превантивни правомощия в контекста на предходната Конституция не са предоставени на съдилищата.

Обсъжданите в постановлението институти – обществен обвинител и обществен защитник, разглеждането на делата пред колективи, сигналната функция на съдилищата, възлагането на възпитателни грижи на обществена организация или трудов колектив – към настоящия момент са отпаднали.

С оглед изложените съображения следва да бъде констатирано, че постановлението мълчаливо (автоматично) е загубило своето значение.

27. Постановление № 2 от 29.XI.1974 г. на Пленума на ВС.

Това постановление на Пленума на ВС обобщава съдебната практика по делата за хулиганство.

Материалноправните норми, чието съдържание е било тълкувано с него, са претърпели изменения само в санкционната им част, като са въведени и по-тежко квалифицираните състави на хулиганство. Основният състав и част от квалифицираните състави имат същата правна уредба. Това дава основание да се приеме, че обсъжданото постановление не е загубило сила.

За загубил сила следва да се обяви раздел III от постановлението, доколкото в него се дават общи препоръки относно индивидуализацията на наказанието за престъплението хулиганство, като част от тях преповтарят съдържанието на закона. Освен това се обсъжда наказанието задължително заселване, което не е сред видовете наказания по действащата правна уредба.

Следва да бъде обявен за загубил сила и раздел IV, абзац 1 и абзац 2 (с изключение на текста относно отмяната на Постановление № 3/1961 г. на Пленума на ВС – абзац 3), тъй като в тази част се обсъжда превантивната дейност на съдилищата, каквато актуално не им е присъща.

28. Постановление № 6 от 30.X.1975 г. на Пленума на ВС, изм. с Постановление № 7 от 6.VII.1987 г. (т. 20).

Това постановление разглежда съдебната практика по делата за престъпления, извършени от непълнолетни.

Дадените с него разрешения са актуални и понастоящем с изключение на частта, обособена в точка 1, абзац 3. В тази част то е загубило сила поради променения процесуален регламент относно правомощията на съдията докладчик да връща делото в предходен процесуален стадий. Сега действащите разпоредби същностно се различават по отношение на компетентността за упражняване на контрол за допуснати процесуални нарушения на досъдебното производство и относно основанията за връщане на делото в предходна процесуална фаза.

Не следва да се считат за приложими и указанията, дадени в точка 17, точка 18 и точка 19 от постановлението предвид липсата на сигнална функция на съдилищата, както и отредената им в процеса роля на арбитър съобразно настоящата конституционно установена система на съдебната власт вместо на участници в борбата с престъпността.

Автоматично са загубили сила указанията, дадени в точка 9, абзац 5, тъй като раздел I „Условно освобождаване от наказателна отговорност с

предаване на обществено поръчителство“ на глава осма от НК (отменен, ДВ, бр. 62 от 1997 г.) не е действащ правен институт.

Дадените указания по точка 6 от постановлението принципно не са загубили своето значение, доколкото между предходната правна уредба (ДВ, бр. 89 от 15 ноември 1974 г., в сила от 1 март 1975 г.) и сега действащата не се констатираат принципни различия. Независимо от това е необходимо при прилагане на разрешенията по тази точка от обсъждания тълкувателен акт да се съобразяват актуално действащите разпоредби на чл. 391 и сл. от НПК.

29. Постановление № 7 от 6.X.1975 г. на Пленума на ВС, изм. с Постановление № 7 от 6.VII.1987 г.

Постановление № 7/1975 г. на Пленума на ВС касае условното предсрочно освобождаване от изтърпяване на наказанието.

Принципните разрешения, дадени с него, не са загубили своето значение. При тяхното прилагане обаче е необходимо да се отчитат настъпилите законодателни промени, касаещи предпоставките за приложение на условното предсрочно освобождаване, както и обстоятелството, че наказание „задължително заселване“ понастоящем не съществува.

Точка 8, абзац 1, изр. 2 от постановлението следва да се обяви за загубила сила, доколкото даденото указание има отношение към разпоредбата на чл. 70, ал. 3 от НК (ред. ДВ, бр. 26/1968 г.), която е отменена (ДВ, бр. 13/2017 г.).

30. Постановление № 9 от 10.XII.1975 г. на Пленума на ВС.

Постановлението обсъжда указанията, дадени с Постановление № 3/70 г. на Пленума на ВС за длъжностните присвоения, и го допълва.

Доколкото то е изцяло свързано с друг тълкувателен акт – Постановление № 3/70 г. на Пленума на ВС, изложените за този акт съображения са относими и към настоящото постановление. В принципните си насоки нито Постановление № 3/70 г. на Пленума на ВС, нито Постановление № 9/75 г. на Пленума на ВС са загубили сила.

За загубил сила следва да се счита раздел I, точка 2 от постановлението, тъй като съдържащото се в него указание не съответства на актуалните разпоредби на ЗСВ.

Загубили са сила и указанията по раздел II, точка 3, доколкото в сега действащия НПК е регламентирано разпоредително заседание, което бележи съществени отлики от разпоредителното заседание по отменения НПК както като процедура, така и като правомощия на съда.

Раздел II, точка 1 е допълнена, а раздел II, точка 5 е изменена с Постановление № 7/1987 г. на Пленума на ВС.

31. Постановление № 7 от 23.XII.1976 г. на Пленум на ВС, изм. с Постановление № 6 от 29.XI.1984 г. и Постановление № 7 от 6.VII.1987 г.

Постановление № 7 от 23.XII.1976 г. по н. д. № 10/76 г. на Пленума на ВС е посветено на „някои въпроси на съдебната практика по делата за престъпления против социалистическото стопанство.“

Съдържанието на тълкуваните правни норми по чл. 219, чл. 220, чл.223, чл. 224 и чл. 228 от НК към момента на постановяване на постановлението и към настоящия момент не са претърпели съществена промяна. Изменения има само в санкционната част на разпоредбите. Създадени са също и някои нови квалифицирани състави. Дадените указания, свързани със субекта на тези престъпления и техните обективни и субективни признаци, са актуални.

Раздел II, точка 2, точка 3 и точка 4 са били отменени с Постановление № 6 от 1984 г.на ПВС.

В раздел II, точка 5 е тълкувана разпоредбата на чл. 234, ал. 1 от НК в редакцията ѝ, обнародвана в ДВ, бр. 26/1968 г., която впоследствие е била отменена (ДВ, бр. 1/1991 г.), поради което следва да бъде констатирана мълчаливата ѝ отмяна.

Раздели IV и V от постановлението (с изключение на абзац последен от раздел V) е необходимо да бъдат обявени за загубили сила. Раздел IV съдържа единствено препоръки, отправени към съдилищата, във връзка с определяне на наказанията, а раздел V се отнася до упражняване на превантивната им функция, каквато понастоящем не съществува.

32. Постановление № 1 от 8.XI.1978 г. на Пленума на ВС.

Това постановление на Пленума на ВС обобщава съдебната практика по делата за рецидивната престъпност и изпълнението на Постановление № 2/1970 г. на Пленума на ВС.

Дадените с него указания принципно не са загубили своето значение.

За загубило сила следва да се счита посоченото в точка 1, абзац 3 указание, тъй като то препраща към спазване на дадените с ТР № 61/1977 г. на ОСНК на ВС указания, които не съответстват на актуалната правна уредба относно правомощията на съда за връщане на делото за събиране на доказателства.

Точка 6 от постановлението не следва да се счита за загубила значение, като трябва да се имат предвид мотивите, изложени по отношение на точка 1, абзац 1 от Постановление на Пленума на ВС № 4/1965 г. (т. 18 от настоящото тълкувателно решение).

Загубили сила са указанията, дадени в точки 7 и 8, тъй като точка 7 касае превантивната дейност на съдилищата, а точка 8 визира правомощие на Пленума на ВС да задължава съдилищата да обобщават съдебната си практика, каквото ОСНК на ВКС към настоящия момент няма.

33. Постановление № 2 от 15.XII.1978 г. на Пленума на ВС.

Това постановление синтезира съдебната практика „по някои въпроси по природозащитното законодателство“ и касае престъпления против народното здраве и против околната среда.

По отношение на дадените в постановлението указания следва да се отчете, че след постановяването му както наказателноправните норми, защитаващи природната среда, така и редица специални закони са претърпели съществени изменения. Наред с това, част от дадените в постановлението указания са формулирани като „препоръки“ и „обръщане на внимание“ на съдилищата, като не третираат конкретни въпроси във връзка с приложимостта на наказателните и административните норми от природозащитното законодателство. В акта на Пленума на ВС са дадени и указания по процесуални въпроси, касаещи процесуални институти, които не са актуални.

С оглед на изложеното за загубили сила следва да бъдат обявени точки 1, 2, 3, 7, 8, 11, 12, 13, 14, 15 и 16 от постановлението. Своята актуалност запазват точки 4, 5, 6, 9 и 10.

34. Постановление № 6/1977 г. от 4.V.1978 г. на Пленума на ВС.

Този тълкувателен акт на Пленума на ВС е постановен във връзка с някои въпроси, касаещи правата на обвиняемия/подсъдимия в наказателното производство.

Обсъжданото постановление тълкува принципни положения за правото на защита на привлечения към наказателна отговорност, впоследствие инкорпорирани в действащото понастоящем законодателство, поради което постановлението не е загубило сила, с изключение на точки 7 и 11.

Точка 7 съдържа указания във връзка с действията на съдията докладчик, които са неприложими поради настъпили законодателни промени във връзка с разпоредителното заседание. Указанията в точка 11 също не са съответни на действащия процесуален регламент предвид актуално въведеното задължително участие на подсъдимия в съдебното заседание пред въззивния съд.

35. Постановление № 8 от 28.XII.1978 г. на Пленума на ВС, изм. и доп. с Постановление № 7 от 6.VII.1987 г. на Пленума на ВС.

Постановлението третира „някои въпроси на документната измама – чл. 212 НК“.

То не е загубило значението си, доколкото правната уредба е претърпяла развитие само във връзка с формите на собственост, но не и по отношение на субекта на престъплението по чл. 212 от НК, обективната и субективна му страна, опита за документна измама, маловажния случай и пр.

За загубила сила следва да бъде обявена точка 3, изр. първо, второ и трето, в които съобразно действащия нормативен регламент към момента на постановяването на акта на Пленума на ВС са били посочени неприложими понастоящем способности за определяне на цени на стоки и чуждестранна валута.

Идентично следва да бъде разрешението и по отношение на точка 13, от чието съдържание е видно, че не се касае до същинско тълкуване, а само за дадени препоръки на съдилищата да спазват тълкуването на закона, направено в конкретно посочени актове на Пленума на ВС и ОСНК на ВС.

36. Постановление № 2 от 27.IX.1979 г. на Пленума на ВС, изм. с Постановление № 7 от 6.VII.1987 г. на Пленума на ВС.

Този тълкувателен акт на Пленума на ВС касае съдебната практика за престъпленията, свързани с нарушаване на правилата за охрана на безопасността на труда.

Нормативният регламент (чл. 123 и чл. 134 от НК), предмет на тълкуване в постановлението, не е същностно променен, поради което дадените указания не са загубили сила.

За загубили сила следва да бъдат обявени точка 1, изр. 1, тъй като указанията не са по отношение приложението на закона, а имат характер на препоръка; точка 8 – поради различния процесуален ред за „предаване на обвиняемия на съд“; точка 9 – поради установените задължения за превантивна дейност на съда, каквито той няма понастоящем; точка 10, указваща наказанието за коментираните престъпления да се определя в изпълнение предписанията на директивни постановления на Пленума на ВС².

[37. Постановление № 1 от 11.XI.1981 г. на Пленум на ВС, изм. с Постановление № 7/1987 г. на Пленума на ВС.](#)

Предмет на тълкуване в Постановление № 1 от 11.XI.1981 г. на Пленума на ВС са въпроси на второинстанционното производство по наказателни дела.

За да прецени дали това постановление е загубило сила, ОСНК на ВКС взе предвид следното:

Към момента на неговото постановяване в НПК (Обн. ДВ, бр. 89 от 15.11.1974 г., в сила от 1.03.1975 г., отм. ДВ, бр. 86 от 28.10.2005 г., в сила от 29.04.2006 г.) са били уредени правила за „Производство пред втората инстанция за проверка на присъдите“ – глава XV. През 1998 г. регламентът на инстанционния контрол е бил променен с въвеждането на въззивното производство. Двете производства се различават по отношение на правомощията на второинстанционния съд, основанията за отмяна на първоинстанционния съдебен акт и редица други характеристики. Въпреки това, част от указанията, дадени в постановлението, не са загубили своето принципно значение, като при прилагането им е необходима внимателна

² ВС е приемал както тълкувателни постановления, така и ръководни – чл. 43, ал. 2, т. 2 и чл. 58, т. 2 от ЗУС. Директивни са ръководните постановления, приемани от Пленума на ВС. Макар също да са израз на определена тълкувателна дейност, тези актове не разкриват смисъла на отделните правни норми, а се отнасят преди всичко до наказателната политика, към която правораздавателните органи е следвало да се придържат.

преценка на плоскостта на актуалния процесуален регламент. В този смисъл точка 2, точка 3, точка 6 и точка 8, изр. 2, не следва да бъдат обявявани за загубили сила.

Точка 1 от постановлението следва да се счита за загубила сила, тъй като обжалваемостта на определението за прекратяване на наказателното производство от първоинстанционния съд е изрично предвидена в чл. 289, ал. 4 от НПК.

Точки 4, 5, 7, 8, изр. 1, 9, 10 и 11 са загубили значение, тъй като в тях са дадени разрешения относно правомощия на втората инстанция, които са различни от тези на въззивната.

38. Постановление № 8 от 30.XI.1981 г. на Пленума на ВС, изм. и доп. с Постановление № 7 от 1987 г. на Пленума на ВС.

Това постановление е посветено на някои въпроси на престъплението подкуп.

В точка 3 на тълкувателно решение № 1 от 12.03.2021 г. по тълкувателно дело № 1/2019 г. на ОСНК на ВКС са обявени за загубили сила изр. 3 и изр. 4 на точка 2 от Постановление № 8 от 30.XI.1981 г. по н. д. № 10/81 г. на Пленума на ВС.

Прегледът на останалите диспозитиви на обсъжданото постановление на Пленума на ВС сочи, че следва да бъдат обявени за загубили сила точка 18 и точка 19. Те съдържат общи указания до съдилищата, третиращи като участници в борбата срещу този вид престъпност, предвидени са техни задължения да сигнализират съответните органи при констатиране на пропуски в работата им, както и задължения за сезиране на съответния прокурор при установяване на данни за други престъпления, извършени от подсъдимия или други лица, за които не е внесен обвинителен акт. Тези указания не са съответни на актуалния регламент на правомощията на съда.

39. Постановление № 1 от 17.I.1983 г. на Пленума на ВС.

Това постановление съдържа тълкуване на „някои въпроси на престъпленията по транспорта“.

Дадените с него указания са актуални и не са загубили сила, доколкото тълкуваните норми на чл. 342, чл. 343 и чл. 343а от НК не са

променени. Изменение е настъпило само по отношение на някои от квалифицираните състави и в санкционната част на разпоредбите. Предвид обстоятелството, че общественно-икономическите отношения в страната са различни в сравнение със съществуващите към момента на приемане на постановлението, при прилагането на акта на Пленума на ВС следва да бъде съобразяван настоящият икономически контекст.

Не следва да се счита за актуална точка 7, което предопределя обявяването ѝ за загубила сила, тъй като касае осъществяването на превантивна дейност от съдилищата, с каквато функция те не разполагат понастоящем.

40. Постановление № 6 от 29.XI.1984 г. на Пленума на ВС.

Този тълкувателен акт е посветен на някои въпроси на съдебната практика по делата за незаконна търговия, като е тълкувана разпоредбата на чл. 233 от НК.

Правната норма чл. 233, ал. 1 в редакцията ѝ към момента на постановяване на обсъжданото постановление е отменена (ДВ, бр. 10 от 1993 г.). Понастоящем в НК не е регламентиран такъв престъпен състав. Поради отпадането на тълкуваната норма, постановлението е загубило сила автоматично, с изключение на раздел XI, с който се отменят т. 2, т. 3 и т. 4 на раздел II от Постановление № 7/1976 г. на Пленума на ВС.

41. Постановление № 7/83 г. от 3.VII.1984 г. на Пленума на ВС.

Този акт на Пленума на ВС е постановен във връзка със срока за внасяне на предложение за преглед по реда на надзора на съдебни актове.

В точка 1 от постановлението са дадени указания по отношение на отменени процесуални норми, свързани с прегледа по реда на надзора, каквато процедура понастоящем не съществува. Поради това следва да се констатира, че тази точка от Постановление на Пленума на ВС № 7/83 г. от 3.VII.1984 г. мълчаливо (автоматично) е изгубила сила.

Точка 2 от постановлението касае преценката за допускане на преглед и отмяна по реда на надзора на конкретни съдебни актове на ОСНК на ВС, на III н. о. на ВС и на Хасковския окръжен съд, поради което същата не следва да бъде обявявана за загубила сила.

42. Постановление № 7 от 21.XI.1985 г. на Пленума на ВС.

Този тълкувателен акт е посветен на „някои въпроси относно освобождаване от наказателна отговорност с налагане на административно наказание“.

Независимо от многократните изменения в нормите на чл. 78а от НК, принципните указания, дадени в обсъжданото постановление, не са загубили значението си. При прилагането му обаче следва да се съобразяват последващите законови изменения. Така, в мотивите и диспозитива на точка 5 от постановлението се тълкува нормата на чл. 78а, ал. 3 от НК, предвиждаща като едно от условията за освобождаване от наказателна отговорност и налагане на административно наказание, имуществените вреди да са изцяло възстановени или да е обезпечено възстановяването им. Актуалната норма предвижда като предпоставка само възстановяването на имуществените вреди, така че при приложението на указанията в точка 5 е необходимо да се съобразяват действащите разпоредби.

За мълчаливо (автоматично) загубили сила следва да бъдат обявени указанията по точка 8 поради отмяната на тълкувания институт на общественото поръчителство по чл. 78б от НК (ДВ, бр. 62/97 г.) и поради това, че в действащото сега право не съществува орган „другарски съд“.

Указанията по точка 10 и точка 13 са загубили значението си с оглед променения законодателен регламент за освобождаване от наказателна отговорност по глава двадесет и осма от НПК, а тези по точка 18 – защото не съставляват същинска тълкувателна дейност.

Точка 11 от постановлението не е загубила значението си, доколкото даденото тълкуване в смисъл, че съдът разглежда делото в рамките на фактическите положения, изложени в постановлението на прокурора, е адекватно на актуалния законодателен регламент и на принципните положения, валидни за процедурата по освобождаване от наказателна отговорност с налагане на административно наказание.

По изложените съображения и на основание чл. 124, ал. 1 от Закона за съдебната власт общото събрание на наказателната колегия на Върховния касационен съд

Р Е Ш И :

I. Обявява за загубили сила:

1. Точки 2 и 3 от Постановление № 3 от 14.XII.1953 г. на Пленума на Върховния съд, изм. с Постановление № 7 от 6.VII.1987 г. на Пленума на Върховния съд;

2. Абзац 3, абзац 5 от Постановление № 1 от 7.II.1955 г. на Пленума на Върховния съд, изм. с Постановление № 7 от 6.VII.1987 г. на Пленума на Върховния съд;

3. Раздел II, ал. 1, ал. 2, букви „а“, „б“, „г“, „д“, „е“, „ж“, „з“ и раздел III, ал. 1, ал. 2 и ал. 3 от Постановление № 3 от 30.IV.1955 година на Пленума на Върховния съд, изм. с Постановление № 9/1963 г. на Пленума на Върховния съд и с т. 19 на Постановление № 7 от 6.VII.1987 година на Пленума на Върховния съд;

4. Раздел III, точки 36, 37, 39 – 41, раздел IV, точка 43, точка 44, точка 48 и раздел V от Постановление № 8 от 28.II.1957 г. на Пленума на Върховния съд;

5. Раздели I, III, IV, V, VI и VII от Постановление № 1 от 25.VI.1958 година на Пленума на Върховния съд;

6. Постановление № 3 от 29.XII.1958 г. на Пленума на Върховния съд;

7. Раздел I от Постановление № 6 от 29.XII.1958 г. на Пленума на Върховния съд, изм. и доп. с Постановление № 7 от 6.VII.1987 г. на Пленума на Върховния съд;

8. Постановление № 3 от 27.XII.1960 г. на Пленума на Върховния съд;

9. Постановление № 7 от 28.XI.1961 г. на Пленума на Върховния съд;

10. Точка 1, изр. 3, точка 2, изр. 2, точка 4 и точка 5 от Постановление № 9 от 25.XII.1961 г. на Пленума на Върховния съд, изм. с Постановление № 7 от 6.VII.1987 г. на Пленума на Върховния съд;

11. Точки 5, 6 и 7 от Постановление № 14 от 30.IX.1963 г. на Пленума на Върховния съд;

12. Постановление № 1 от 27.IV.1964 г. на Пленума на Върховния съд;

13. Точка 5, точка 8 и точка 10 от Постановление № 4 от 28.VI.1965 г. на Пленума на ВС;

14. Раздел IV, точка 1, абзац 2, точка 2, абзац 2, точка 6, абзац 3 и раздел VI от Постановление № 3 от 18.XII.1970 г. на Пленума на ВС, изм. и доп. с Постановление № 9 от 10.XII.1975 г. на Пленума на Върховния съд и Постановление № 7 от 6.VII.1987 г. на Пленума на Върховния съд;

15. Раздел I, абзац 1 и раздел III от Постановление № 2 от 27 - 29.IV.1970 г. на Пленума на Върховния съд, изм. и доп. с Постановление № 6 от 12.IV.1983 г. на Пленума на Върховния съд и Постановление № 7 от 6.VII.1987 г. на Пленума на Върховния съд;

16. Раздел III от Постановление № 6 от 26.IV.1971 г. на Пленума на Върховния Съд;

17. Раздели II и III от Постановление № 8 от 28.VI.1971 г. на Пленума на Върховния съд, изменено с Постановление № 7 от 6.VII.1987 година на Пленума на Върховния Съд;

18. Раздели III и IV, абзац 1 и абзац 2 от Постановление № 2 от 29.XI.1974 г. на Пленума на Върховния съд;

19. Точка 1, абзац 3 и точки 17, 18 и 19 от Постановление № 6 от 30.X.1975 г. на Пленума на Върховния съд, изм. с Постановление № 7 от 6.VII.1987 г. на Пленума на Върховния съд;

20. Точка 8, абзац 1, изр. 2 от Постановление № 7 от 6.X.1975 г. на Пленума на Върховния съд, изм. с Постановление № 7 от 6.VII.1987 г. на Пленума на Върховния съд;

21. Раздел I, точка 2 и раздел II, точка 3 от Постановление № 9 от 10.XII.1975 г. на Пленума на Върховния съд;

22. Раздели IV и V, абзац 1 от Постановление № 7 от 23.XII.1976 г. на Пленума на Върховния съд, изм. с Постановление № 6 от 29.XI.1984 г. и Постановление № 7 от 6.VII.1987 г. на Пленума на Върховния съд;

23. Точка 1, абзац 3, точка 7 и точка 8 от Постановление № 1 от 8.XI.1978 г. на Пленума на Върховния съд;

24. Точки 1, 2, 3, 7, 8, 11, 12, 13, 14, 15 и 16 от Постановление № 2 от 15.XII.1978 г. на Пленума на Върховния съд;

25. Точки 7 и 11 от Постановление № 6/1977 г. от 4.V.1978 г. на Пленума на Върховния съд;

26. Точка 3, изр. 1, изр. 2 и изр. 3 и точка 13 от Постановление № 8 от 28.XII.1978 г. на Пленума на Върховния съд, изм. и доп. с Постановление № 7 от 6.VII.1987 г. на Пленума на Върховния съд;

27. Точка 1, изр. 1, точка 8, точка 9 и точка 10 от Постановление № 2 от 27.IX.1979 г. на Пленума на Върховния съд, изм. с Постановление № 7 от 6.VII.1987 г. на Пленума на Върховния съд;

28. Точка 1, точка 4, точка 5, точка 7, точка 8, изр. 1, точка 9, точка 10 и точка 11 от Постановление № 1 от 11.XI.1981 г. на Пленума на

Върховния съд, изм. с Постановление № 7 от 6.VII.1987 г. на Пленума на Върховния съд;

29. Точки 18 и 19 от Постановление № 8 от 30.XI.1981 г. на Пленума на Върховния съд, изм. с Постановление № 7 от 1987 г. на Пленума на Върховния съд;

30. Точка 7 от Постановление № 1 от 17.I.1983 г. на Пленума на Върховния съд;

31. Точки 10, 13 и 18 от Постановление № 7 от 21.XI.1985 г. на Пленума на Върховния съд.

II. Констатира, че мълчаливо (автоматично) са загубили сила:

1. Постановление № 6 от 1.XII.1961 г. на Пленума на Върховния съд;
2. Решение № 1 от 6.XII.1962 г. на Пленума на Върховния съд;
3. Постановление № 3 от 6.XII.1962 г. на Пленума на Върховния съд;
4. Постановление № 16 от 18.XI.1963 г. на Пленума на Върховния съд;

5. Постановление № 7 от 28.XII.1964 г. на Пленума на ВС;

6. Постановление № 3 от 26.I.1968 г. на Пленума на ВС;

7. Постановление № 5 от 28.X.1968 г. на Пленума на Върховния съд;

8. Раздел I, точка 3 от Постановление № 3 от 18.XII.1970 г. на Пленума на Върховния съд, изм. и доп. с Постановление № 9 от 10.XII.1975 г. и Постановление № 7 от 6.VII.1987 г. на Пленума на Върховния съд;

9. Постановление № 6 от 27.XI.1972 г. на Пленума на Върховния съд, изм. с Постановление № 7 от 6.VII.1987 г. на Пленума на Върховния съд;

10. Постановление № 13 от 28.XII.1973 г. на Пленума на Върховния съд;

11. Точка 9, абзац 5 от Постановление № 6 от 30.X.1975 г. на Пленума на Върховния съд, изм. с Постановление № 7 от 6.VII.1987 г. на Пленума на Върховния съд;

12. Раздел II, точка 5 от Постановление № 7 от 23.XII.1976 г. на Пленума на Върховния съд, изм. с Постановление № 6 от 29.XI.1984 г. и Постановление № 7 от 6.VII.1987 г. на Пленума на Върховния съд;

13. Раздели I–X вкл. от Постановление № 6 от 29.XI.1984 г. на Пленума на Върховния съд;

14. Точка 1 от Постановление № 7/83 г. от 3.VII.1984 г. на Пленума на Върховния съд;

15. Точка 8 от Постановление № 7 от 21.XI.1985 г. на Пленума на
Върховния съд.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ГАЛИНА ЗАХАРОВА...(п)

ПРЕДСЕДАТЕЛИ НА ОТДЕЛЕНИЯ:

ГАЛИНА ТОНЕВА...(п)

ЛАДА ПАУНОВА ...(п)

МИНА ТОПУЗОВА...(п)

ЧЛЕНОВЕ:

РУЖЕНА КЕРАНОВА ...(п)

БИЛЯНА ЧОЧЕВА...(п)

БЛАГА ИВАНОВА...(п)

ЖАНИНА НАЧЕВА...(п)

ТЕОДОРА СТАМБОЛОВА ...(п)

ДАНИЕЛА АТАНАСОВА ...(п)

БИСЕР ТРОЯНОВ...(п)

РУМЕН ПЕТРОВ...(п)

СПАС ИВАНЧЕВ...(п)

АНТОАНЕТА ДАНОВА...(п)

ПЕТЯ ШИШКОВА...(п)

МАЯ ЦОНЕВА...(п)

ВАЛЯ РУШАНОВА...(п)

МИЛЕНА ПАНЕВА...(п)

ХРИСТИНА МИХОВА...(п)

КРАСИМИР ШЕКЕРДЖИЕВ...(п)

КРАСИМИРА МЕДАРОВА ...(п)

НЕВЕНА ГРОЗЕВА...(п)

НАДЕЖДА ТРИФОНОВА...(п)

ПЕТЯ КОЛЕВА...(п)

ЕЛЕНА КАРАКАШЕВА...(п)

ДЕНИЦА ВЪЛКОВА...(п)

ДИМИТРИНА АНГЕЛОВА...(п)

МАРИЯ МИТЕВА...(п)

ТАТЯНА ГРОЗДАНОВА...(п)